

УДК 811.161.26371.32

Радченко А. Ф.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті визначено й обґрунтовано сучасні підходи до формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі навчання української мови. Запропоновано визначення лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов як ґрунтовне володіння мовною теорією української та іноземних мов, уміння застосовувати ці знання в будь-якій життєвій ситуації, здатність до компаративного аналізу мовних одиниць, володіння фоновими знаннями. Акцентовано, що лінгвістична компетентність є провідним складником комунікативної компетентності студентів. З'ясовано, що сучасні підходи сприяють виробленню в студентів психологічної настанови на систематичне розширення й поглиблення знань, формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. Охарактеризовано поняття "підхід" як багаторівневе складне утворення, що визначає діяльність педагогів задля вирішення провідних розвивальних і виховних завдань у системі підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Проаналізовано компетентнісний, контекстний, соціокультурний, текстоцентричний підходи у формуванні лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

Ключові слова: підходи до навчання української мови, компетентнісний підхід, контекстний підхід, соціокультурний підхід, текстоцентричний підхід, формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

Оновлення соціокультурної, інформаційно-технологічної сфер українського суспільства спричинило якісні перетворення в системі вищої освіти. Останнім часом відбуваються концептуальні зміни в напрямках, завданнях, змісті освіти, що орієнтують її насамперед на розвиток особистості, підвищення конкурентоспроможності, формування творчої ініціативи, мобільності, лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сучасних підходів до формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі навчання української мови.

Задля обґрунтування сучасних підходів до формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у статті здійснено аналіз джерел із проблеми дослідження, що дав змогу з'ясувати значення і функції підходів в продуктивній організації освітнього процесу. Одне з перших визначень підходу до навчання сформулювала І. Зимня, виокремлюючи два значення, насамперед – це світоглядна категорія, у якій відображено соціальні настанови суб'єктів навчання як носіїв суспільної свідомості; по-друге, підхід – це глобальна й системна організація та самоорганізація освітнього процесу, що містить усі його складники і передусім самих суб'єктів педагогічної

взаємодії: учителя (викладача) і учня (студента) [6, с. 75]. З. Бакум характеризує сучасні підходи як стратегічні напрями, що охоплюють усі компоненти системи навчання: його цілі, завдання і зміст, шляхи і способи їх досягнення, діяльність учителя й учня, технології навчання, критерії ефективності навчального процесу, систему контролю [1, с.128]. Г. Дідук-Ступ'як підходом до навчання мови називає стратегічну концентричну систему, що містить закономірності, принципи, форми, методи і прийоми роботи з мовно-мовленнєвим матеріалом. Дослідниця визначає п'ять структурних ознак його: функційність, дієвість, адаптивність, динамізм, поліваріантність [4]. С. Омельчук визначає підхід до навчання мови як методологічну категорію лінгводидактики, що позначає складне багатовимірне явище, структурними компонентами якого є принципи, технології, методи, прийоми, засоби та форми навчання і якому властиві концептуальність, процесуальність, системність, керованість та дієвість [9, с. 4].

Нам імпонує наукова позиція С. Омельчука, оскільки у запропонованому ним визначенні наявні всі складники означеної категорії в ієрархічній послідовності.

Спостереження за освітнім процесом, бесіди з викладачами вишів, анкетування їх дали змогу виокремити низку підходів до навчання української мови й проранжувати їх таким чином:

– компетентнісний (О. Бистрова, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Караман, С. Караман, О. Овчарук, М. Пентиліук, О. Пометун, Д. Равен, О. Савченко, А. Хуторської);

– контекстний (З. Бакум, О. Горошкіна, Е. Джонсон, С. Караман, О. Ковтун, О. Копусь та ін.);

– соціокультурний (З. Бакум, О. Горошкіна, В. Загороднова, В. Красних, О. Пальчикова)

– комунікативно-діяльнісний (М. Вашуленко, Є. Голобородько, Т. Донченко, І. Дроздова, О. Караман, С. Караман, Л. Мамчур, М. Пентиліук, В. Статівка та ін.);

– дослідницький (М. Махмутов, С. Омельчук, К. Ягодовський).

Кожен із зазначених підходів більшою чи меншою мірою сприяють формуванню лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. Формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов може бути як спеціальним (безпосереднім), так і контекстним (опосередкованим) і здійснюватись упродовж будь-якого часу – однієї навчальної теми або упродовж усього терміну навчання з опертям на обраний викладачем підхід.

Як зазначають автори "Практикуму з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі", компетентнісний підхід став базою для різноманітних педагогічних концепцій. Цей підхід змінює мету і вектор змісту освіти від транслювання знань і умінь предметного змісту до виховання розвиненої особистості зі сформованими життєвими і професійними компетентностями. Упровадження компетентнісного підходу в освітній процес

вищого навчального закладу передбачає інтеграцію змісту навчальних курсів, зокрема сучасної української мови й методики викладання української мови, стилістики, риторики тощо, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами компетентностей (мовної, комунікативної, методичної тощо). Компетентнісний підхід ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу [12, с. 12].

Упровадження компетентнісного підходу потребує дотримання певних дидактичних умов: усвідомлення суб'єктами навчального процесу змісту поняття “компетентність” як педагогічної категорії, що може характеризувати як певний етап в освітньому процесі, так і його кінцевий результат; доцільність виокремлення певних етапів (стадій) у формуванні компетентності студентів. Це закладено в навчальних і робочих програмах з мовознавчих дисциплін.

Компетентнісний підхід, на думку В. Пасинок, зумовлює цілеспрямований процес часткових змін, пов'язаних із радикальною зміною для них мети, відбору змісту освіти, організації навчального процесу, адаптацією процесу навчання до нових цивілізаційних умов [11, с. 115].

Упровадження компетентнісного підходу підвищить ефективність мовознавчої підготовки студентів через такі складники: посилення мотиваційного складника навчання (для чого вивчати українську мови майбутнім учителям іноземних мов?); збільшення питомої ваги діяльнісного складника навчання, спрямованого на виконання різноманітних вправ і завдань.

Головне завдання контекстного підходу науковці пов'язують із виникненням “ділових ігор, зорієнтованих на практику форм і методів активного навчання у ВНЗ” й розглядають як “навчання, накладене на тло професійної діяльності”, вбачають у ньому “перспективний напрям досліджень і розробок у вищій школі” [3, с. 20-21].

У процесі ретроспективного аналізу спеціальних досліджень встановлено, що потужним джерелом розвитку теорії і технології контекстного навчання є форми і методи “активного навчання”. На думку А. Вербицького, форми і методи “активного навчання” (проблемна лекція, аналіз конкретних виробничих ситуацій, ділові ігри тощо), які інтенсивно розвивалися з середини 70-х рр. ХХ ст., є результатом емпіричного досвіду викладачів. Життя переконало в тому, що з плином часу теорія активного навчання стала одним зі складників традиційної системи. Для нашого дослідження цінним виявилось те, що продуктивні технології активного навчання були переосмислені в межах теорії контекстного навчання й активно впроваджуються в освітній процес сучасних вишів.

Психологи пов'язують контекст із поняттям “ситуація”, що тлумачать як “систему зовнішніх відносно суб'єкта умов, які спонукають і опосередковують його активність” [13, с. 364]. Ситуація охоплює і зовнішні умови, і сам суб'єкт, і тих людей, які з ним контактують. Лінгвопсихологи відводять контексту основну роль у процесі оброблення інформації,

оскільки завдяки йому людина знає, чого їй чекати і як осмислювати продукт сприйняття. Перед тим, як розпочинати дію, людина намагається зібрати якомога більше контекстної інформації. Чим більше відомо про сучасне, тим легше передбачити майбутнє. Психологи називають таке випереджувальне відображення антиципацією, або прогнозуванням. Антиципації створюються під впливом контекстів. Якщо в людини немає зразків поведінки, зафіксованих у певних контекстах, то її організм реагує імпульсивно. Прогнозування базується саме на передбаченні предмета пошуку хоча б на крок уперед. Відповідно, контекст може активізувати мислення суб'єкта і ввести його у стан проблемної чи творчої ситуації [2]. С. Рубінштейн зауважував, що розуміння свідомості й психіки людей вимагає їх включення в "реальний контекст життя і діяльності людей" [14].

Сучасні лінгводидакти особливу увагу приділяють реалізації контекстного підходу до формування лінгвістичної компетентності майбутніх фахівців. Так, на думку О. Ковтун, контекстний підхід має виняткове значення й для професійного навчання, оскільки контексти життя і майбутньої професійної діяльності наповнюють навчання особистісним смислом, визначають ступінь включення у пізнавальний процес. У контекстному навчанні моделюються, відтворюються контекстний зміст певної діяльності, що забезпечує професійну компетентність людини, і зміст стосунків, у які вступають люди у виконанні цієї діяльності, тобто соціальний зміст. Інакше кажучи, задаються предметно-професійний і соціокультурний контексти реальної діяльності людини [7, с. 13].

Важливу роль у формуванні лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов відіграє *соціокультурний підхід*, який допомагає репрезентувати відомості про матеріальну й духовну культуру українського народу, соціокультурні стереотипи мовленнєвого спілкування, звичаї, традиції, побут українців – носіїв української мови. Залучення соціокультурних відомостей не лише збагачує знання студентів, підвищує в них інтерес до навчання української мови, стимулює самостійну роботу, є необхідною умовою їхнього повноцінного життя.

Продуктивним для організації навчання української мови студентів-майбутніх учителів іноземних мов вважаємо *комунікативно-діяльнісний підхід*, що забезпечує засвоєння мови в її комунікативній функції, у процесі діяльності з позамовною метою [5, с. 3-4]. Це у свою чергу передбачає залучення студентів до різноманітних видів діяльності, насамперед мовленнєвої, яка на сучасному етапі розвитку лінгвістичних і психологічних наук розглядається як особливий вид діяльності, спрямований на формування та формулювання думки (предмета мовленнєвої діяльності) засобами мови та способом мислення. Л. Мамчур визначає комунікативно-діяльнісний підхід до навчання української мови як комунікативно-компетентнісний, бо він забезпечує виховання мовної особистості у процесі мовленнєвої діяльності з метою формування комунікативних умінь і навичок [8, с. 174].

За понад сорокарічну історію вказана парадигма неодноразово видозмінювалася: комунікативний підхід доповнювався особистісно-діяльнісним (І. Зимня), культурологічним (Є. Пассов), когнітивним (О. Митрофанова, М. Пентиліук). Комунікативний підхід до навчання мов збагатив методику розробленням структури і змісту різноманітних компетенцій (мовної, мовленнєвої, комунікативної, соціокультурної і т. ін.), пов'язаних із виявленням рівнів, необхідних і достатніх для досягнення заданих комунікативних цілей; включив у сферу лінгводидактики дослідження лінгвістики тексту, прагматики мови, лінгвокраїнознавства, культурології, а також багато іншого, цінного з погляду автентичної комунікації.

Комунікативно-діяльнісний підхід реалізується шляхом взаємопов'язаного та цілеспрямованого вдосконалення чотирьох видів мовленнєвої діяльності (аудіювання – говоріння – читання – письмо), формування мовної, мовленнєвої, комунікативної, предметної, дослідницької компетенцій і передбачає широке застосування інтегративних методів навчання, оптимальне поєднання індивідуальної, фронтальної, групової форм організації навчального процесу.

Дослідницьким підходом С. Омельчук називає складне лінгводидактичне інтеграційне явище, в основу якого покладено реалізацію продуктивних методів навчання української мови, спрямованих на формування в учня мовної дослідницької компетентності, підвищення рівня його пізнавальної активності й самостійності, творчих мисленнєвих здібностей тощо [10, с. 93].

Науково-дослідницька діяльність студентів у вищих навчальних закладах України здійснюється поетапно від курсу до курсу з поступовим зростанням обсягу і складності набутих студентами знань, умінь, навичок під час виконання ними наукової роботи. Це забезпечує вирішення таких завдань, як формування наукового світогляду та оволодіння методами наукового дослідження; розширення наукової ерудиції майбутнього фахівця; розвиток нахилів до пошукової дослідницької діяльності, до творчого вирішення навчально-виховних завдань у сучасній школі; прищеплення студентам умінь та навичок самостійної науково-дослідницької діяльності.

Учитель іноземних мов повинен уміти працювати з різноманітними науковими, довідниково-енциклопедичними джерелами, володіти методикою філологічного аналізу тексту, майстерно, з урахуванням передового педагогічного досвіду конструювати і впроваджувати складники, педагогічного дослідження в навчальний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

Основними функціями дослідницького підходу є: активізація пізнавальної активності студентів; розвиток їхньої дослідницької компетентності, активної пошукової позиції; формування в студентів умінь здійснювати ефективний самостійний пошук нових пізнавальних орієнтирів.

Сутність дослідницького підходу полягає, по-перше, в раціональному використанні продуктивних методів на всіх етапах навчання та організації систематичної дослідницької діяльності студентів на основі відповідних прийомів дослідницького та пошукового характеру. У цьому випадку викладач ставить проблему, а студент самостійно шукає шляхи її вирішення.

Отже, ефективність формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі навчання української мови залежить від упровадження в освітній процес не окремих аспектів описаних підходів (компетентнісний, контекстний, соціокультурний, комунікативно-діяльнісний, дослідницький), а через комплексну й системну реалізацію їх.

Використана література:

1. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії: монографія / Зінаїда Павлівна Бакум. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. – 338 с.
2. Величковский Б. М. Современная когнитивная психология / Б. М. Величковский. – Москва: Изд-во Московского ун-та, 1982. – 336 с.
3. Вербицкий А. А. Игровые формы контекстного обучения / А. А. Вербицкий. – Москва: Знание, 1983. – 95 с.
4. Дідук-Ступ'як Г. І. Філософсько-методологічні орієнтири лінгвометодичної технології "Інтерація різнотипових підходів" до вивчення української мови [Текст] / Галина Іванівна Дідук-Ступ'як // Теоретико-практичні аспекти сучасних лінгвістичних та лінгводидактичних парадигм: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т; редкол.: В. Я. Мельничайко, І. М. Хом'як, М. В. Мірченко та ін. – Рівне; Острого: Вид-во НУ "Острозька академія", 2012. – С. 80-86.
5. Донченко Т. К. Мовленнєвий розвиток учнів у процесі навчання української мови в основній школі: навчально-методичний посібник для вчителів і студентів / Тамара Кузьмівна Донченко. – Міністерство освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 694 с.
6. Зимняя И. А. Педагогическая психология: [учеб. для вузов] / Ирина Алексеевна Зимняя. – [Изд. второе, доп., испр. и перераб.]. – Москва: Логос, 1999. – 384 с.
7. Ковтун О. В. Теоретико-методологічні засади формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі: автореф. дис ... д-ра пед. наук: 13.00.02; 13.00.04 / Олена Віталіївна Ковтун. – Одеса, 2013. – 44 с.
8. Мамчур Л. Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи: монографія / Л. І. Мамчур. – Умань, 2012. – 449 с.
9. Омельчук С. "Підхід до навчання" як базова категорія сучасної лінгводидактичної науки / С. Омельчук // Українська мова і література в школі. – 2013. – № 2. – С. 2-7.
10. Омельчук С. Навчання морфології української мови на засадах дослідницького підходу: теорія і практика: [монографія] / Сергій Омельчук. – Київ: Генеза, 2014. – 368 с.
11. Пасинок В. Г. Теорія та методика мовленнєвої підготовки вчителя в університеті: монографія / В. Г. Пасинок – Харків: Основа, 1998. – 306 с.
12. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навч. посіб. / [О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бакум, О. В. Караман, О. А. Копусь]; за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. – Київ: "АКМЕ ГРУП", 2015. – 250 с.
13. Психология. Словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – Москва: Политиздат, 1990. – 494 с., с. 364.
14. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / Сергей Львович Рубинштейн. – Москва: Педагогика, 1973. – 423 с.

References:

1. *Bakum Z. P.* Teoretyko-metodychni zasady navchannia fonetyky ukrainskoi movy v himnazii : monohrafiia / Zinaida Pavlivna Bakum. – Kryvyi Rih : Vydavnychy dim, 2008. – 338 s.
2. *Velichkovskiy B. M.* Sovremennaya kognitivnaya psikhologiya / B. M. Velichkovskiy. – M. : Izd-vo Moskovskogoun-ta, 1982. – 336 s.
3. *Verbitskiy A. A.* Igrovye formy kontekstnogo obucheniya / A. A. Verbitskiy. – M. : Znanie, 1983. – 95 s.
4. *Diduk-Stupiak H. I.* Filosofsko-metodolohichni oriientyry linhvometodychnoi tekhnolohii “Interaktsiia riznotypovykh pidkhodiv” do vyvchennia ukrainskoi movy [Tekst] / Halyna Ivanivna Diduk-Stupiak // Teoretyko-praktychni aspekty suchasnykh linhvistychnykh ta linhvodydaktychnykh paradyhm : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii : zb. nauk. pr. / M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Rivnen. derzh. humanit. un-t; redkol. : V. Ya. Melnychenko, I. M. Khomiak, M. V. Mirchenko ta in. – Rivne; Ostroh : Vyd-vo NU “Ostrozka akademiia”, 2012. – S. 80-86.
5. *Donchenko T. K.* Movlennievyy rozvytok uchniv u protsesi navchannia ukrainskoi movy v osnovniy shkoli : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vchyteliv i studentiv / Tamara Kuzmivna Donchenko. – Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2011. – 694 s.
6. *Zimnyaya I. A.* Pedagogicheskaya psikhologiya : [ucheb. dlya vuzov] / Irina Alekseevna Zimnyaya. – [Izd. vtoroe, dop., ispr. i pererab.]. – M. : Logos, 1999. – 384 s.
7. *Kovtun O. V.* Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia profesiinoho movlennia u maibutnikh fakhivtsiv aviatsiinoi haluzi : avtoref. dys ... d-ra ped. nauk : 13.00.02 ; 13.00.04 / Olena Vitaliivna Kovtun. – Odesa, 2013. – 44 s.
8. *Mamchur L.* Perspektyvnist i nastupnist u formuvanni komunikativnoi kompetentnosti uchniv osnovnoi shkoly : monohrafiia / L. I. Mamchur. – Uman, 2012. – 449 s.
9. *Omelchuk S.* “Pidkhid do navchannia” yak bazova katehoriia suchasnoi linhvodydaktychnoi nauky / S. Omelchuk // Ukrainska mova i literatura v shkoli. – 2013. – № 2. – S. 2-7.
10. *Omelchuk S.* Navchannia morfolohii ukrainskoi movy na zasadakh doslidnytskoho pidkhodu: teoriia i praktyka : [monohrafiia] / Serhii Omelchuk. – K. : Heneza, 2014. – 368 s.
11. *Pasynok V. H.* Teoriia ta metodyka movlennievoi pidhotovky vchytelia v universyteti : monohrafiia / V. H. Pasynok – Kharkiv : Osнова, 1998. – 306 s.
12. *Praktykum z metodyky navchannia movoznavchykh dystsyplin u vyshchii shkoli : navch. posib. / [O. M. Horoshkina, S. O. Karaman, Z. P. Bakum, O. V. Karaman, O. A. Kopus]; za red. O. M. Horoshkinoi, S. O. Karamana. – K. : “AKME HRUP”, 2015. – 250 s.*
13. *Psikhologiya. Slovar / pod obshch. red. A. V. Petrovskogo, M. G. Yaroshevskogo. – 2-e izd., ispr. i dop. – M. : Politizdat, 1990. – 494 s., s. 364.*
14. *Rubinshteyn S. L.* Problemy obshchey psikhologii / Sergey Lvovich Rubinshteyn. – M. : Pedagogika, 1973. – 423 s.

РАДЧЕНКО А. Современные подходы до формирования лингвистической компетентности будущих учителей иностранных языков в процессе обучения украинского языка.

В статье определены и обоснованы современные подходы к формированию лингвистической компетентности будущих учителей иностранных языков в процессе обучения украинскому языку. Предложено определение лингвистической компетентности будущих учителей иностранных языков как основательное владение языковой теорией украинского и иностранных языков, умение применять эти знания в любой жизненной ситуации, способность к сравнительному анализу языковых единиц, владение фоновым изнаниями. Акцентировано, что лингвистическая компетентность является ведущим компонентом коммуникативной компетентности студентов. Выяснено, что современные подходы способствуют выработке у студентов психологической установки на систематическое расширение и углубление знаний, формирование лингвистической компетентности будущих учителей иностранных языков. Охарактеризовано понятие “подход” как многоуровневое сложное образование, которое определяет деятельность педагогов для решения ведущих развивающих и воспитательных задач в системе подготовки будущих учителей иностранных языков. Проанализированы компетентностный, контекстный, социокультурный, текстоцентричный подходы в формировании лингвистической компетентности будущих учителей иностранных языков.

Ключевые слова: *підходи к обучению украинскому языку, компетентностный подход, контекстный подход, социокультурный подход, текстоцентричный подход, формирование лингвистической компетентности будущих учителей иностранных языков.*

RADCHENKO A. Modern approaches to forming of linguistic competence of future teachers of foreign languages in the process of teaching of Ukrainian.

The article defines and substantiates modern approaches to the formation of the linguistic competence of future teachers of foreign languages in the process of teaching the Ukrainian language. The definition of the linguistic competence of future teachers of foreign languages as a thorough knowledge of the language theory of Ukrainian and foreign languages, the ability to apply this knowledge in any life situation, the ability to compare the language units, the possession of background knowledge is proposed. It is emphasized that linguistic competence is the leading component of communicative competence of students. It is found that modern approaches contribute to the development of a psychological attitude among students in the systematic expansion and deepening of knowledge, the formation of the linguistic competence of future teachers of foreign languages. The term "approach" is described as a multilevel complex education that determines the activity of teachers for solving leading developmental and educational problems in the system of training future teachers of foreign languages. Competent, contextual, sociocultural, text-centric approaches in the formation of the linguistic competence of future teachers of foreign languages are analyzed.

Keywords: *approaches to teaching the Ukrainian language, competence approach, contextual approach, sociocultural approach, text-centric approach, formation of linguistic competence of future teachers of foreign languages.*

УДК 792.8(092)"1930/1939"

Савченко Р. В.

**ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ ХУДОЖНЬОГО РЕАЛІЗМУ
У БАЛЕТНИХ ВИСТАВАХ 1930-х РОКІВ
НА ПРИКЛАДІ БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПАВЛА ВІРСЬКОГО ТА МИКОЛИ БОЛОТОВА**

У публікації висвітлено особливості балетмейстерської діяльності відомих українських хореографів 1930-х років – Павла Вірського (1905–1975) та Миколи Болотова (1904–1955). Визначено основні етапи їхньої роботи у кількох балетних трупах України, проаналізовано кращі танцювальні вистави. Доведено, що особливу увагу постановники приділяли побудові й розробці масових танцювальних сцен. Прагнучи до життєво-історичної правдоподібності, вони знаходили узагальнюючі деталі, виразні художні штрихи. Стверджуючи принципи реалістичної балетної вистави, П. Вірський та М. Болотов повністю відмовилися від танцю заради танцю і відтворювали в хореографії справжні драматичні образи. Можливість використання розроблених П. Вірським та М. Болотовим реалістичних прийомів побудови хореографічного спектаклю в умовах сьогодення обумовлює актуальність даного дослідження.

Ключові слова: *балетмейстерське мистецтво, композиція балетної вистави, принципи художнього реалізму, балетна драматургія.*